

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szerzői minőség jogi megítélése, tervezői és kivitelezői tevékenység viszonya

Ügyszám: SZJSZT 25/2007

A bíróság által feltett kérdések:

A Fővárosi Bíróság 8.P.22.891/2005/14. sz. ítéletét a Fővárosi Ítéletábla hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította, melynek alapján a Főváros Bíróság 15. sorszámú hozott végzésével a Szerzői Jogi Szakértő Testületet az alábbiak megállapítására kérte fel:

A felperes által összeállított, 8. sorszámú iratban felsorolt minden egyes tárgy tekintetében–figyelembe véve a 10. sorszámú alperesi nyilatkozatokat is– állapítsa meg, hogy

- az egyes műalkotások T.Gy. rajzai alapján készített, és annak alapján megvalósított műalkotások-e, vagy pedig
- F.S. – akár T.Gy. rajzainak felhasználásával is – önálló, eredeti alkotást hozott létre, vagy pedig
- megállapítható-e – figyelemmel az alperesi észrevételekre -, hogy F.S. önálló eredeti alkotásáról van-e szó, amely elkészítésénél T.Gy. rajzait nem vette figyelembe.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az eljáró tanács előjáróban szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a per során az ügyben több SzJSzT szakvélemény készült, azonban a Fővárosi Ítéletábla az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította, ezért az új összetételű tanács nem kiegészítő, hanem új szakvéleményt készít.

Fentiek miatt szükségessé vált a teljes peranyag áttanulmányozása. A felek a terveket, alkotásokat ábrázoló fotókat nyújtottak be beadványaik mellékleteként, ezenkívül 26. sorszámú különféle eredeti rajzokat, vázlatokat bocsátott a bíróság az eljáró tanács rendelkezésére.

A vitatott ügyben a szerzői jogról szóló **1969. évi III. törvény** rendelkezései alkalmazandók:

Szjt. 1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat...

Vhr. 1. § (1) Az Szjt. védelme alá tartozó alkotások – függetlenül attól, hogy az Szjt. megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása így különösen...

- iparművészeti alkotások és azok tervei, ...

T.Gy. szobrászművész felperes keresete szerint F.S. alperes az ő műhelyében dolgozott műkovácsként. Felperesi jogutód 1997. szeptemberében egy kiállításon látta T.Gy. 14 stációból álló keresztútjának egy darabját, melyet felperes tervezett és készített a Salgótarjáni Ferences Templom részére 1958.-ban. Az említett művet F.S. alperes saját műveként állította ki. Felperesi jogutód szerint T.Gy. halála után F.S. alperes felperes terveinek felhasználásával

dolgozott tovább.

A kereseti kérelem tehát arra irányult, hogy a bíróság állapítsa meg: a művészeti alkotások lemásolásával illetve a tervek jogosulatlan felhasználásával történt kivitelezéssel alperes megsértette felperes szerzői jogait, alkalmazza továbbá annak következményeit.

A megismételt elsőfokú eljárásban a bíróság felhívására a felperes 8. sorszámon kereset pontosítást nyújtott be, melynek alapján, az abban pontosan meghatározott tárgyak, művek sorrendjében készítette el az eljáró szakértő testület szakvéleményét. A felperes korábbi keresetmódosításában a műveket két csoportra osztotta: az egyikbe azt a 12 művet sorolta, amelyek tekintetében azt sérelmezte, hogy az alperes azokat saját műveként jelölte, illetve használta fel illusztrálásra. A másik csoportba azt a 15 művet tette, melyek állítása szerint úgy keletkeztek, hogy F.S. T.Gy. tervei alapján engedély nélkül másolatokat készített, átalakította és kompilálta az eredeti műveket.

A 8. sorszámú felperesi beadványban foglaltak sorrendjében a kérdésekre az eljáró tanács az alábbi válaszokat adja:

1. Salgótarjáni stációsorozat

T.Gy. tervei alapján F.S. kézműves munkájával készült. Alperes a kiállításokon nem tüntette fel, hogy a műveket T.Gy. tervei alapján kivitelezte.

Utalunk az iratok között elfekvő, 1999. március 24.-én kelt alperesi ellenkérelemre, mely szerint: „T.Gy. annak idején a 14 stáció papír terveit nekem átadta és azok ma is birtokomban vannak.”

A 2003. január 27.-én tartott bírósági tárgyaláson felperesi jogutód 36. sorszámon becsatolta többek között F.S. alperes által írt listát, mely a felperes tervei alapján készített művek felsorolását tartalmazza, F.S. kézirásos jelöléseivel és kiegészítésével. A listában 13. számon szerepel: Salgótarján (Ferences templom) stációképek, oltár T megjelöléssel vagyis F.S. szerint azokat T.Gy. tervezte.

A 2003. november 5.-i bírósági tárgyaláson (jegyzőkönyv 2. oldal) alperesi képviselő, valamint II. rendű alperes a fent hivatkozott listát elismerte, helyesnek találta, hiszen F.S. jelölte meg azon, hogy melyik mű T.Gy.-é.

Mindezek alapján az eljáró tanács szerint nem vitatható, hogy a stációsorozat T.Gy. tervei alapján készült.

2. Felsőödi stációsorozat

Az 1. pontnál hivatkozott lista 31. pontja szerint T.Gy. tervei alapján készültek, tehát az alperes lemásolta az 1. pont szerinti művet. Nem tüntette fel T.Gy. tervező nevét.

3. Mátyásfüldi stációsorozat

Az 1. pontban hivatkozott lista 9. pontja szerint a stáció sorozat T.Gy. tervei alapján készült, azt alperes engedély nélkül lemásolta és saját műveként hivatkozik rá. T.Gy. tervező nevét nem tüntette fel.

4. Bush amerikai elnöknek ajándékozott okmánytartó

A testület rendelkezésére bocsátott iratok alapján megállapítható, hogy nem T.Gy. tervei alapján készült, a szerzői jog szerint az ötlet, motívum nem védett.

5. Bush amerikai elnök feleségének ajándékozott kompozíció

Az alkotórészeket képező két angyal alakja eltorzított másolat. Az eljáró testület T.Gy. egyik, szögletes oltárra tervezett angyal alakjának 1/1.-es eredeti rajzát megtekintve megállapította, hogy az kétségtelenül T.Gy. aláírásával ellátott alkotása.

6. Munkás Szent József

Vázlat, ennek alapján nem lehet megállapítani, hogy T.Gy. tervei alapján készült volna.

7. II. János Pál pápának készített ajándék

Ebben az esetben a T.Gy. által tervezett salgótarjáni 14 stációból a II. stáció másolatát készítette el és használta fel engedély nélkül a nevezett mű részleteként.

8. Tüköry emlékmécses

T.Gy. tervei alapján készült, nem F.S. műve. Alperes saját műveként említi. Nem tüntette fel T.Gy. tervező nevét.

9. Darányi emlékmű

T.Gy. tervezte, az 1. pontban hivatkozott lista 44. pontja szerint F.S. ezt elismerte. F.S. saját műveként említi. Nem tüntette fel T.Gy. tervező nevét.

10.-11. Tabernákulum ajtó

T.Gy. tervezte, az 1. pont szerinti lista 63., valamint 31. pontja szerint F.S. ezt elismerte. Nem tüntette fel T.Gy. tervező nevét.

12. Egervár ostroma

T.Gy. tervezte, aláírásával ellátta, az 1. pont szerinti lista 37. pontjában F.S. ezt elismeri. A tervező nevét nem tünteti fel. Magáról az elkészült műről nem áll rendelkezésre anyag.

13. Szent Ferenc a madaraknak prédikál

T.Gy. kompozíciós vázlata.

14. Szent Családot ábrázoló dombormű

A ceruzarajz vázlatok alapján nem állapítható meg, hogy T.Gy. tervezte.

15. Görög harcost ábrázoló asztali lámpa

Nem vitatható, hogy T.Gy. rajza, de annak alapján a mű nem készülhetett el.

16. Rácsok

A szerző megállapításához nem állt rendelkezésre anyag.

17.-18. Állóperselyek

17. T.Gy. tervei, aláírással ellátva, de nem állt rendelkezésre anyag arra nézve, hogy a tervek alapján mit valósítottak meg.

18. Egyértelműen megállapítható, hogy T.Gy. tervei alapján készült, F.S. a tervezőt nem

említi.

19. Hangonyi oltár

A becsatolt vázlatrajz T.Gy. terve, de nem állapítható meg, hogy a megvalósítás annak alapján történt. Alperes 1. pontban hivatkozott lista 14. pontjában Hangony teljes templomi berendezését úgy tünteti fel, mint amit T.Gy.-val együtt készítettek.

20. Rákoskeresztúri háromlépcsős oltárgyertyatartó

Nem bizonyított, hogy T.Gy. tervei alapján készült.

21. A mátyásföldi szembemiséző oltár Krisztust ábrázoló domborműve

A bemutatott anyag nem másolata T.Gy. művének.

22. A balatonföldvári szembemiséző oltár Krisztust ábrázoló domborműve

Az 1. pontban hivatkozott lista 28. pontja szerint F.S. elismerte, hogy az oltár T.Gy. tervei alapján készült, nevét nem tüntette fel.

23. Sashalmi kandeláber

Valószínűsíthető, hogy T.Gy. vázlatrajza. Az alperes a tervező T.Gy.-t nem nevezte meg.

24. Dunakeszi-gyártelep templomában lévő keresztelőkút fedelén látható Jézus megkeresztelését ábrázoló dombormű

T.Gy. hangonyi dombormű tervei alapján, F.S. által készített másolat. Nem tüntette fel T.Gy. tervező nevét.

25. A mátyásföldi keresztelőkút fedelén lévő, Jézus megkeresztelését ábrázoló dombormű

Feltűnő hasonlóságot mutat T.Gy. Hangonyba tervezett művével. Az alperes nem tüntette fel a tervező nevét.

26. Fénycsöves lámpák

T.Gy. tervei alapján készültek, a tervező nevét nem tüntette fel.

27. Rajz Mihály mátyásföldi plébános aranymiséje alkalmából adott ajándék dombormű

Nem állt rendelkezésre anyag, bár a már kifejtettek szerint alperes elismerte, hogy a 14 stációt T.Gy. tervezte.

28. Biai fényképek

Az 1. pontban hivatkozott lista 20. pontjában F.S. elismeri, hogy a biai templomi berendezést T.Gy. tervezte.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a 8. sorszámú felperesi beadvány 29-33. pontban foglaltakra nyilatkozni nem tud, azok különféle levelek, kiállítási ismertető, melyeket a felperes az alperesi jogsértése bizonyítékaiként csatolt be.

A 10. sorszámú alperesi „Nyilatkozat”-ban foglaltak sorrendjében a kérdésekre az eljáró

tanács az alábbi válaszokat adja annak előre bocsátásával, hogy azok értelemszerűen összefüggnek a fentiekben a 8. sorszámú felperesi beadvány egyes pontjaira adott válaszokkal:

1. Igen, kizárólag T.Gy. alkotása.
  2. Igen, a T.Gy. által tervezett alkotást alperes engedély nélkül lemásolta.
  3. Igen, a T.Gy. által tervezett alkotást alperes engedély nélkül lemásolta.
  4. A rendelkezésünkre bocsátott anyag alapján nem állapítható meg, hogy kinek a műve.
  5. (felp. beadv. 6.) Nem állapítható meg, hogy kinek a műve.
  6. felp. beadv. 7.: hivatkozunk az arra adott válaszunkra.
-
29. (felp. beadv. 8.) Nem, az alperes T.Gy. szerzőségét elismerte.
  30. (felp. beadv. 9.) Nem, az alperes T.Gy. szerzőségét elismerte.
  31. (felp. beadv. 10-11.) Nem, az alperes T.Gy. szerzőségét elismerte.
  32. (felp. beadv. 12.) Nem, az alperes T.Gy. szerzőségét elismerte.
  33. (felp. beadv. 13.) Nem áll rendelkezésre anyag.
  34. (felp. beadv. 14.) Nem, de lehet, hogy alperes kivitelezte.
  35. (felp. beadv. 15.) Nem, de lehet, hogy alperes kivitelezte.
  36. (felp. beadv. 16.) A szerző megállapításához nem áll rendelkezésre anyag.
  37. (felp. beadv. 17.) Nem állapítható meg, hogy mi valósult meg T.Gy. tervei alapján.
(felp. beadv. 18.) Nem, egyértelműen megállapítható, hogy T.Gy. tervei alapján készül, F.S. a tervezőt nem említi.
  38. (felp. beadv. 19.) Alperes írásbeli elismerése szerint T.Gy.-vel együtt készítették.
  39. (felp. beadv. 20.) Nem állapítható meg, hogy kinek az alkotása.
  40. (felp. beadv. 21.) Nem állapítható meg, hogy kinek az alkotása.
  41. (felp. beadv. 22.) Nem, az alperes írásban elismerte, hogy az oltár T.Gy. tervei alapján készült.
  42. (felp. beadv. 23.) Valószínűsíthető, hogy T.Gy. vázlatrajza alapján készült, az alperes a tervezőt nem tüntette fel.
  43. (felp. beadv. 24.) Nem, T.Gy. hangonyi dombormű tervei alapján F.S. által engedély nélkül készített másolat.
  44. (felp. beadv. 25.) Nem, feltűnő hasonlóságot mutat T.Gy. Hangonyba tervezett művével.
  45. (felp. beadv. 26.) Nem, T.Gy. tervei alapján készült.
  46. (felp. beadv. 27.) Nem állt rendelkezésre anyag, bár a már kifejtettek szerint alperes elismerte, hogy a 14 stációt T.Gy. tervezte.
  47. (felp. beadv. 28.) A hivatkozott lista szerint F.S. elismeri, hogy a biai templomi berendezést T.Gy. tervezte, a fotó azt ábrázolja.

Az alperesi beadvány 22.-26. pontjaira nyilatkozni nem tudunk.

Az ügy tárgyát képező iparművészeti alkotások szerzői jogi szempontból történő

minősítése

Álláspontunk szerint T.Gy. **tervező**, míg F.S. **kivitelező** volt a létrejött műalkotások vonatkozásában. Ezt alátámasztja többek között a 2003. november 5.-i bírósági tárgyaláson felperes által F/43/2 számon becsatolt kézzel írt tanúvallomás, melyből megállapítható, hogy B.J. plébános a **salgótarjáni plébánia** képviselőjében **1957.-ben** rendelte meg a keresztút megrajzolását T.Gy.-nél, majd amikor T.Gy. a rajzokat bemutatta, azokat a tanú elfogadta. T.Gy. ajánlotta ügyes mesteremberként F.S.-t, akivel a tanú kapcsolatba lépett és vele a kivitelezésben, annak árában megegyezett, később a kivitelezést a műhelyben időnként ellenőrizte.

Az 1999. április 7.-i bírósági tárgyaláson az alperes lánya arra nézve tett többek között tanúvallomást, hogy a munkafolyamat hogyan zajlott:
„Amit tervezett T.Gy., azt készítette el apám...”

A 2003. november 5.-i bírósági tárgyaláson felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint a felperesi képviselő bizonyos alkotások műhelyrajzait csatolta be, felmutatott továbbá **gipszmintákat** és **önteteket** annak igazolásául, hogy T.Gy. tudott három dimenzióban is alkotni. A gipszmintát a saját műhelyében készítette el és arról alumínium lemezből, de nem egyszer bronzból is öntetett példányt.

Az eljáró testület megtekintette a **26. sorszám**on a bíróság által rendelkezésére bocsátott vázlatokat, rajzokat és a következőket állapította meg:

Az alperes hagyatékában talált anyagot az alperesi jogutód nyújtotta be az eljárás során a bíróságnak, melyben számtalan skiccnél, hevenyészett vázlatnál tekinthető rajz található különféle fajtájú papírokra vetve, aláírás nélkül. Így csak következtetni lehet arra, hogy azokat az alperes készítette. Vannak továbbá olyan rajzok is, melyekről egyértelműen megállapítható, hogy ún. mintakönyvekből másolták többször egymás után, melyeken készítője aláírását nem tüntette fel.

Találtunk ugyanakkor több szakszerűen kidolgozott, térhatású tervet, rajzot, melyeken T.Gy. tervező aláírása szerepel. Ezek között fellelhető egyetlen, 1/1 nagyságú térhatású terv, T.Gy. egyik, szögletes oltárra tervezett angyal alakja T.Gy. aláírásával. Az eljáró tanács szükségesnek tartja megjegyezni, hogy az említett rajzok – az előbb hivatkozott 1/1 méretű terv kivételével – nem kapcsolódnak a per tárgyát képező vitához, azonban szerzői jogi szempontból fontos következtetések levonására alkalmasak.

T.Gy. tervei a Szjt. szerinti szerzői jogi alkotásnak minősülnek, míg F.S. rajzai nem nevezhetők szerzői jogi alkotásnak. T.Gy. 1970.-ben bekövetkezett haláláig felperes az alperessel tervező-kivitelező viszonyban dolgozott együtt, az általa készített tervek alapján F.S. műkővácsként kivitelezte a műveket. Ebben az időszakban fel sem merült, hogy F.S.-nek a kivitelezésben túlmenően az alkotásban egyéb szerepe lett volna, a kivitelezői szerep önmagában nem jelent szerzőséget.

A rendelkezésünkre bocsátott anyagból megállapítható, hogy F.S. önállóan nem volt képes a perben szereplő iparművészeti alkotásokat létrehozni, ezért T.Gy. halála után műveit részben az általa is elismerten a birtokában lévő salgótarjáni 14 stáció tervei alapján lemásolta, illetve

a megvalósult alkotásokat tervek nélkül is másolta, azok részleteit felhasználta.

Budapest, 2007. október 26.

Marácziné dr. Mann Judit
a tanács elnöke

Dr. Zsolnay Judit
a tanács előadó tagja

Miticzky Gábor
a tanács szavazó tag